

2. Загальна теорія держави і права : підруч. для студ. юрид. вищих навч. закладів / М. В. Цвік та ін. / За ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України М. В. Цвіка, д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України О. В. Петришина. – Харків : Право, 2011. 584 с.

3. Сучасна правова енциклопедія / О. В. Зайчук та ін. / За заг. ред. О. В. Зайчука. Київ : Юрінком Інтер, 2010. 384 с.

4. Крисюк Ю. П. Мораль і право: проблеми співвідношення. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/153577626.pdf>

5. Сердюк І. В. Взаємозв'язок права та моралі як регуляторів суспільних відносин. URL: <https://philosophy.naiu.kiev.ua/index.php/psychped/article/view/449/451>

Паламарчук Роман Андрійович,
здобувач ступеня вищої освіти бакалавр
навчально-наукового інституту № 2
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник:
Кривицький Юрій Віталійович,
доцент кафедри теорії держави та
права Національної академії внутрішніх
справ, кандидат юридичних наук,
доцент

ОБОРОННА ФУНКЦІЯ СУЧАСНОЇ ДЕРЖАВИ

У сучасних умовах глобалізаційних процесів і міжнаціональної інтеграції забезпечення безпеки суспільства та держави, а також її оборона є одними з найважливіших завдань державної влади, яке потребує переосмислення та принципово нового бачення відповідно до структури загроз і викликів у світі на регіональному та внутрішньодержавному рівнях. Нині для всіх стала очевидною необхідність переходу від традиційної системи державної безпеки до принципово нової системи національної безпеки України та її оборони, що ґрунтуватиметься на сучасній правовій основі й охоплюватиме всі її основні сфери – економічну, соціальну, політичну,

інформаційну і військову. З урахуванням того, що питання оборони у сфері забезпечення суспільства та держави в усьому цивілізованому співтоваристві держав традиційно розглядається як неминуща цінність, воно набуває нової актуальності [1, с. 159].

Оборонна функція – одна з первинних зовнішніх функцій держави. Будь-яка держава, від найдавніших до сучасних, зацікавлена у збереженні внутрішнього спокою, суверенітету, своїх інтересів, територіальної цілісності, саме цей аспект охоплює оборонна функція. Цей напрям діяльності сучасної держави має визначну роль у проведенні зовнішньої та внутрішньої політики, оскільки в разі некомпетентного виконання останніх під питанням знаходиться стабільне існування держави в цілому. В юридичній літературі оборона країни як різновид зовнішніх функцій держави полягає в захисті економічними, дипломатичними та воєнними засобами державного суверенітету і території [2, с. 21]; охороні та захисті державно-конституційного ладу, законності й правопорядку [3, с. 70].

Оборонна функція – це дії, заходи, що вживає держава за для збереження свого суверенітету, територіальної цілісності, своїх державних інтересів. Вона може реалізовуватися воєнним, дипломатичним, економічним та іншими методами. Реалізація оборонної функції включає в себе багато аспектів, у широкому розумінні – це, по-перше, воєнний, тобто створення армії, що буде у змозі реагувати на загрози та давати адекватну відповідь, модернізуватись із плином часу, її утримання, навчання, забезпечення, а також постійне задіяння при необхідності; по-друге, дипломатичний – це спосіб реалізації, який включає в себе оборонні договори, коаліції та будь-яку активність у зовнішній політиці, що направлена на укріплення державної обороноспроможності.

Однак реалізацією оборонної функції можна в цілому назвати будь-яку дію, яка спрямована в тій чи іншій мірі на зміцнення державного кордону та суверенітету. Наприклад, прийняття нових законів, переоснащення силових структур, залучення закордонних спеціалістів, інвестування у воєнні та цивільні розробки, введення державної ідеології, проведення закордонних спеціальних операцій, спрямованих на встановлення миру, придбання озброєнь, посилення економіки,

підвищення кваліфікації збройних сил тощо. Саме таку діяльність держави можна назвати реалізацією оборонної функції.

У минулому оборонна функція набувала форми направленої виключно на збільшення державної потуги, однак це лише призводило до війн і постійних конфліктів. Такий напрям виявився мало ефективним, це наочно продемонстрували світові війни ХХ ст. Тому в сучасності оборонна функція почала глобалізуватися у відповідь на глобалізацію проблем, що загрожують або можуть загрожувати суверенітету держави, її безпеці чи безпеці її громадян. Екологічні проблеми, проблеми боротьби з міжнародним тероризмом, розповсюдженням нелегальної зброї, створення системи колективної безпеки та інше – саме це стало основою інтересів держав із збереження миру.

У сучасній дійсності мало мати сильну армію та професійних дипломатів з міцною економікою, потрібно щось більше і вихід з ситуацію сучасні держави знайшли в об'єднанні для більш ефективної реалізації оборонної функції. Таким об'єднанням можна назвати Організацію Північноатлантичного договору (далі – НАТО), договори про захист екології та ін. Північноатлантичний альянс, або організація, яка більш відома, як НАТО – яскраво відображає сучасні тенденції. Учасники договору, яких на теперішній час нараховується 30 держав (Албанія, Бельгія, Велика Британія, Греція, Данія, Ісландія, Іспанія, Італія, Канада, Люксембург, Нідерланди, Німеччина, Норвегія, Польща, Португалія, Сполучені Штати Америки, Туреччина, Угорщина, Франція та інші). При цьому організація має на меті створення системи колективної безпеки, боротьбу з тероризмом і боротьбу з розповсюдженням зброї, бере загалом на себе вирішення сучасних загроз для безпеки держав учасниць договору.

Досить цікаво в сучасній дійсності буття оборонної функції її перехід у «плаваючий» статус, між внутрішньою та зовнішньою формами. У класичному розумінні оборонна функція – це зовнішня функція держави, однак на даний момент можна з повною впевненістю стверджувати про те, що оборонна функція набула ознак внутрішньої. Оборонна функція, окрім очевидного зовнішнього захисту, виконує внутрішній захист. У сучасному геополітичному світі почастишали випадки реалізації

цієї функції в внутрішньому середовищі, таку реалізацію можна вважати будь-яку оборонну дію спрямовану у внутрішнє середовище. Конкретним прикладом можна вважати сучасну війну України проти РФ. Остання порушила державний кордон і Збройні сили України змушені боротися на власних територіях країни, це вже можна вважати внутрішньою формою реалізації. Також внутрішньою формою реалізації можна вважати випадки застосування силових структур із сепаратистами і екстремістами.

Отже, оборонна функція держави займає важливе місце в системі всіх її функцій, виступаючи в якості об'єктивного фактора, що має екзистенційне значення для існування держави. Оборонна функція держави є системним явищем, в якому об'єднуються зусилля широкого кола уповноважених суб'єктів держави, діяльність яких спрямована на досягнення важливого соціального та нормативно-правового результату, під яким розуміється незалежність і територіальна цілісність держави, що мають безпосередній вихід на феномен державного суверенітету. Системний аналіз дослідження оборонної функції свідчить на користь її оцінки як комплексної та змішаної функції держави, яка має як зовнішній, так й внутрішній прояв, функціонування та розвиток [4, с. 195].

Список використаних джерел

1. Сокурєнко В. Оборона як ефективний засіб забезпечення безпеки суспільства. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 2. С. 159–166.
2. Теорія держави та права : навч. посіб. / Є. В. Білозьоров та ін. / За заг. ред. С. Д. Гусарева, О. Д. Тихомирова. Київ : НАВС, Освіта України, 2017. 320 с.
3. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права та держави : навч. посіб. Вид. 10-е, допов. Львів : Край, 2008. 224 с.
4. Євенко Д. В. Феноменологія функції оборони держави. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія : Право*. 2013. Вип. 5. С. 190–196.